

A' fényirat' haladása.

Sokat emlegeték már a' hirlapok Moser tanár' tapasztalásait a' fényirat körül. A' francia academia' f. é. jul. 18-iki ülésében Regnault több kivonatot mutatott elő Ackerson, Euke 's különösen Humboldt Sándor' közleteiből. Moser ott kezdé, hol Dagnerre végezhetne volna. Legnevezeteseb tény Moser szerint az, hogy a' fényirat két egymás után következő képből áll. A' francziák csak egyet láttak, de a' szörszálhasogató német itt is kettőt kapott. Moser az ezüstlemezt megiblantozza és vissza's képet kap. Ezt még a' francziák nem látták, pedig ez valóságos oppositionalis szellem, mi abból áll, hogy ott, hol a' világosság nagy volt, elsötétedik az iblantylepel, a' homályos fény pedig mintegy éltetve hatván bagoly természetére, világosbba színezi, szóval, a' kép fel van fordítva, és ellenkezője áll elé annak, mit el akarnak érni; ez sokszor úgy ment már másutt is. Azonkívül színeket is látszanak magok-ra öltetni a' képek, 's ez azután a' systematica oppositionani vélemény-különbség. A' világosabb színezetűek, és a' menny' másolata kellemes kekes színt, az állandóság 's kitűrés' színét viselik, míg az erősb színezetűek sötét gyilkos téglaveres színekké válnak. Ez természetesen az iblantyes (Jod) 's büzenyes (Brom) lemezen még a' higanyzás előtt történik. De ez még nem legnevezeteseb eredménye Moser' kémleteinek. Világos, hogy ezen felfordult világkép természetlen 's ál eredményt nyújt, de szerencsére itt emberi makacssággal küzdeni nem kell, 's egy kis higanyzás keresztül futván az ereken, a' felfordultat meg-

fordítván, és a' való' negatíóját negálván, a' sötétség elhomályosodik, az állény megvakul, 's egyensúly áll elő, és vele az igazi kép. Moser azonban még egyebet is tapasztalt. Ismeretes tény, hogy ujjal jól lesikált üveglapon tollal vagy bármivel készült iratok, egyenes és görbe vonalok, rálehelés által elétűnnek, ámbár ennek az üvegen semmi tapintható nyoma nincsen. Ezen különös jelenet' okait keresvén Moser, 's a' hárámnak (Oberfläche) olly módosításában vélvén azt rejleni, melly a' kézzel fogó érzék előtt ugyan nyom nélküli, de a' végtelenül gyöngédebb hatású világosság' éltető sugára által elötűnik, olly valamit tapasztalt, mi a' kérdést még bonyolódtabbá teszi. A' higany' háráma is érzékenynek mutatkozik a' jegyek iránt, és mintha emlékeznék ezen felületen, hig hárámjára elkövetett, ámbár nyom nélküli, sérelmekre, mintha a' manet' alta mente repostum nála is otthonos volna, még néhány nap múlva is rálehelés után mindazon jeleket ismét előmutatja. Ugyanez tapasztaltatik, ha üvegre játlap (Kartenblatt) tétetik, idő' multával ugyanis levétetvén a' játlap, lehelés által rajzai az üvegen ismét elötűnnek. Regnault azt jegyzé itt meg, hogy ezen jelenet olly benyomások által történik, mellyek a' sikált testek' hárámján valami leirat vagy lehelés' segélyével csak látás által jőnek nyilvánosságra, 's másként észre nem vehetők. De a' leggyöngédebb 's legrendkívülibb oldala Moser' kémleteinek, melly valóban esodálatos, ebből áll. Iblanyozott közönséges daggerrei lapra valami medaille vagy bemetszett Carneol tétetvén, tökéletes sötétségben, ezek mind benyomást hagynak hátra a' lapon. De még különösebb Ackerson 's Mosernek azon találmanya, hogy ha iblanyozatlan ezüstlemez jó valami plasticai művel érintésbe, ez az ezüstön egész képét hagyja hátra. Es ez a' sötétség' szüleménye? Ezek nem is látják egymást, mégis mintegy telegraphice közlik egymással képeiket. Hasonló körülmények közt közönséges iratokat is lehet az ezüst' hárámjára lemásolni. E' jelenetek nyilván a' nap' szinképsugárnyalábjának szélső sötét sugáraitra utalnak, mellyek hév 's vegyjelenetűek, 's létök tagadhatlan. Ne feledjük, hogy az áldást hozó világosság nem valami anyagi, mellyet nagylelkűleg, mint szokták mondani kegyelmesen, áraszt valaki a' világra, hanem szellemi, egymásra hatáson, min-

TÁRGA.

Az angolok Olaszországban.

Az angolokkal, mint vigjátéki és regényi alakokkal, már valóban nagyon is visszaéltek az irok. A' különczködést, könnyen hivist 's dús gazdagságot igen nagy adagokban használták és használták, midőn angolokról van szó. Azonban nem tagadhatni, hogy valami igazat csakugyan még e' tulzásokban is találhatni. Angoloknak jutott először eszükbe a' teneriffai csúcs' legjárhatatlanabb ormára kapaszkodni, vagy a' strassburgi székes egyház' keresztjén állni, áldomást üriteni, vagy pedig a' hajó' legmagasb árboczára ültözödni stb. Ezen vakmerő kísérleteken kívül olly

legyőzhetlen kándiságot mutatnak rendszeren az angolok, melly semmi akadály által nem hagyja magát elnyomtatni. Az angol minden buvárkodó vizsgálatnál olly kisszerű pontosságot tanusít, hogy nem tudja az ember: hámulatos bátorságát, vagy inkább gyermekeskedését esodálja-e? Ezenkívül az angol minden vezetesh tárgyból magával akar valamit vinni, mert kézzel fogható 's anyagi emléket obajt mindenről, a' mit látott vagy tapasztalt. Mindenek előtt igen szeret mindenütt mint valódi angol élni. Ez okból minden ország' vendég-fogadóiban, hol gyakrabban fordulnak meg az angolok, bizonyos nagyobb kifejelettségét tapasztalhatni a' kényelemnek 's tisztaságnak. Így van ez különösen a' Schweizban. Egyébiránt az angolok

den parányának körében munkálkodásán alapuló örökös mozgás, 's a' mozgás élet, világosság 's harmonia, a' tespedés pedig halál és bán, néma sütétség. Moser azon tanácsot adja, hogy a' lemasolándókat igen közel kell tenni az ezüsthöz, $\frac{1}{4}$, legfőlebb 1 milliméternyi távolban, mi majd a' tökéletes hozzáéréssel határos. A' lapok csilla-lemezről (Glimmerblättchen) szólnak, mely közéül használtatik. Ezen távolba ható benyomása a' képeknek sötétben valóban olly igen igen rendkívüli tünemény, hogy most egyelőre csak Humboldt Sándor' tanúsága tompíthatja el a' kétkedés' fulánkját, bár ezt a' jeles Moser sem érdemlené. Moser már alkalmazza is tüneményét az emberi látásra, 's azt mondja, hogy a' tárgyak' képe az idegrezén megtestesedik. Az itt előadottak azonban könnyen ismételtetők. Ha mindaz teljesedésbe megy, 's be lesz bizonyítva, ugy a' fényirati művészet erős és nevezetes haladási lépést teend. Ha a' tiszta ezüstlap átellenében test sötétben is mindenkor átengedi képét a' lemeznek, akkor az iblány, büzeny, higany, minden izgatói segédeivel a' fényirtnak, egyszerre összerogynak; akkor Daguerré' egész munkálata mindössze is csak tökéletlen alkalmazása valami általános törvénynek, melynek feltalálására Moser' találmánya rést tört.

(Allg. Ztg.)

Iringi János.

F e l e d é s .

Mondád leánya: tudsz te hön szeretni;
'S a' szép ajaknak könnyen bittem én,
Nap- 's éjen át csak szód' ismétlétem,
Sokszor, soká — és nem tudám feledni.

Napok jövének, 's én kezdék epedni,
Epedni a' kor' nyájas reggelén:
Ah, nem mosolyga, nem remény felém:
Bírhadni téged, a' tiéd lehetni!

Szívem csalódék rejtélyes szavadban;
Lánggal szeretsz — de ah, nem engemet,
Bűnöd csak az: nem érted szívemet.

Légy boldog, o lány, tiszta öfudatban!
Szót nem szegél te, esküt nem töröl,
Bár én feledjem, hogy másé levél.

Crassúr.

T Á R C S A .

Az angolok Olaszországban.

Az angolokkal, mint vigjátéki és regényi alakokkal, már valóban nagyon is visszaéltek az irok. A' külözözködést, könnyen hívést 's dúsgazdagságot igen nagy adagokban használták és használják, midőn angolokról van szó. Azonban nem tagadhatni, hogy valami igazat csakugyan még e' túlzásokban is találhatni. Angoloknak jutott először eszükbe a' teneriffai csúcs' legjárhatatlanabb ormára kapaszkodni, vagy a' strassburgi székes egyház' keresztjén állni, áldomást üriteni, vagy pedig a' hajó' legmagasb árbocán ülőzködni stb. Ezen vakmerő kísérleteken kívül olly

legyőzhetlen kándiságot mutatnak rendszeren az angolok, mely semmi akadály által nem hagyja magát elnyomtatni. Az angol minden buvárkodó vizsgálatnál olly kisszerű pontosságot tanusít, hogy nem tudja az ember: hámulatlan bátorságát, vagy inkább gyermekeskedését csodálja-e? Ezenkívül az angol minden vezetésh tárgyól magával akar valamit vinni, mert kézzel fogható 's anyagi emléket obajt mindeuról, a' mit látott vagy tapasztalt. Mindenek előtt igen szeret mindenütt mint valódi angol élni. Ez okból minden ország' vendég-fogadóiban, hol gyakrabban fordulnak meg az angolok, bizonyos nagyobb kifejelettségét tapasztalhatni a' kényelemnek 's tisztaságnak. Így van ez különösen a' Schweizban. Egyébiránt az angolok